

Simpozion Național „SLOVE Muscelene”

„Informare și Comunicare – de la poșta tradițională la comunicarea electronică”

21-22 iulie 2016.

CYBRARIAN CU TĂBLIȚE DE LUT

Conf. univ. dr. Mireille Rădoi

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ "CAROL I"

Lipsiți de repere și ghidare în procesele de căutare, prelucrare și diseminare a informațiilor riscăm să umblăm ca elefanții în epoci de artă a filigranului sau să avem o colecție prețioasă scrisă cu cerneală invizibilă.

Suntem martorii unei revoluții informaționale, care influențează toate sectoarele societății, inclusiv bibliotecile, nevoite să țină pasul cu spiritul timpului. Știința a adus în viața noastră un imens salt de ordin calitativ, care a schimbat forma și natura informațiilor. Deși în aparență un paradox, titlul propus intenționează să limpezească opiniile critice și științifice cu privire la hibridizarea bibliotecii. Bibliotecile trebuie să rămână un simbol al democrației și al accesului tuturor la cunoaștere. Hibridizarea reprezintă modelul optim de existență culturală și informațională a bibliotecilor. E de dorit să rămânem în mediul hibrid pentru că în demersurile creative și de cercetare este nevoie să pornim de la mijloacele actuale, electronice de lucru pentru a ne putea întoarce oricând și spre suporturile tradiționale.

Cybrarian este un concept derivat de la *cyberspace* și *librarian*, care descrie direcția spre care se îndreaptă tehnologiile comunicațiilor și profesiile info-documentare. Așa cum specifică dicționarul Merriam-Webster, *cybrarian* este "**persoana a cărei misiune este de a găsi, colecta, gestiona informația disponibilizată în world wide web**"¹. Un *cybrarian* este mai mult decât un bibliotecar, este expert în accesarea și prelucrarea informației din biblioteci, care transferă cunoașterea, în ciber spațiu prin tehnologii de ultimă generație. Trebuie să tindem spre dobândirea unei culturi a informării, compatibile cu capacitatea de a utiliza toate facilitățile oferite de tehnologie.

Cyberspace trimite la *Eter*, este *Nicăieri*, de aceea este extrem de important să contribuim ca acest mediu să devină *Pretutindeni – Anywhere*, iar bibliotecile, așa zise power-stations ale culturii globale. Atunci când nu poți deveni *cybrarian* riști să cazi într-un tunel al retrogradării în timp, riști întoarcerea la tăblițele de lut. Nevoia de reprezentare a modului de viață, de comunicare cu alteritatea s-a manifestat în decursul istoriei gradual, prin simboluri aparte reflectate în *desenele rupestre* sau încrustate pe *tăblițele din argilă*. Suporturile succesive reprezintă un salt în posibilitatea de a stoca, de a organiza și de a regăsi informația. Apariția papirusurilor a reprezentat un progres, ceea ce a determinat nașterea bibliotecilor și a primelor forme de organizare umană, precum Biblioteca din Alexandria - for de cultură și artă ce depozita o întregă arhivă a cunoașterii umane. Biblioteca va exista *ab aeterno*² prin simpla ei misiune de a aduna și ordona istoria lumilor.

"Museion" sau "Templul Muzelor", așa cum o numeau anticii, Biblioteca din Alexandria este prima dovadă a nevoii de ordine a creației omului, a respectului pentru operă și creator. Faraonii vremii dețineau numeroase texte cu caracter juridic sau religios, întemeierea unui loc dedicat păstrării și regăsirii acestor tezaure fiind încă din antichitate o acțiune legitimă. În izvoarele istorice se menționează că epopeea homerică Iliada era povestită pe 24 de role de papirus și păstrată în Biblioteca din Alexandria.

A doua bibliotecă din Antichitate cuprinzând o colecție însemnată de papirusuri a fost Biblioteca din Pergam 197-159 î.H. (oraș grec din zona Anatoliei), edificiu

¹ MERIAM WEBSTER DICTIONARY [online].Disponibil la adresa: <http://www.merriam-webster.com/dictionary/cybrarian> . [2.07.2016]

² Jorge Luis Borges. Biblioteca Babel . În: Opere: vol. I. p. 305.

Simpozion Național „SLOVE Muscelene”

„Informare și Comunicare – de la poșta tradițională la comunicarea electronică”

21-22 iulie 2016.

impresionant ridicat în jurul unei săli de lectură cu arhitectură special proiectată pentru circulația aerului și prezervarea documentelor. Din rațiuni economice, atunci când exporturile de papirus s-au diminuat, a apărut nevoia de a înlocui suportul de scris. Aceasta este motivul pentru care am amintit de orașul Pergam, în care ia naștere **pergamentul** (lat. *membrana pergamenta*) prin prelucrarea pieilor de animale.

Cu mult înainte de înființarea tiparului, în marile biblioteci existau *Scriptoria* centre în care se multiplicau prin copiere lucrări valoroase sau unde erau elaborate documentele oficiale ale vremii. Introducerea presei și a tiparului în secolul 16 a condus treptat la dispariția scribilor cât și a centrelor de copiere din bibliotecile marilor orașe. Dezvoltarea tehnologiei cât și inovațiile industriale din următorii 300 de ani au avut drept efect diversificarea suporturilor dar mai ales a instrumentelor de multiplicare. Secolul 21 va aduce cu sine tiparul digital și posibilitatea de a fotocopia, scana și imprima laser documentele. Dezvoltarea științifică în domeniul telecomunicațiilor a potențat toate formele de comunicare. Precursori ai cărții electronice au fost însă microformatele care aveau capacitatea de a arhiva conținuturi impresionante pe suporturi portabile de dimensiuni reduse, citibile în format electronic.

În 1971 prin Proiectul Guttenberg, un omagiu adus erei tiparului, Michael Hart a realizat primul document digitizat din lume, *Declarația de Independență a Statelor Unite* pe care l-a disponibilizat în rețeaua universității Illionis. Au urmat nenumărate experiențe de scanare și prelucrare digitală a unor lucrări celebre din parimoniu universal, astfel că, este considerat astăzi prima bibliotecă digitală la nivel mondial, aspect susținut de însuși autorul lui: **”Ideea Proiectului Guttenberg este de a oferi sursa tuturor informațiilor și a civilizației omenirii așa cum a făcut tiparul lui Guttenberg la jumătatea celui de-al doilea mileniu, doar că într-o manieră modernă”**³. Michael Hart sprijină în egală măsură utilitatea cărții electronice în favoarea conservării mediului. Viața fiind un proces de culturalizare în masă impune din rațiuni ecologice, nevoia de a utiliza formate noi precum e-book-urile. Lectura cărții electronice devine însă treptat un demers cognitiv și mai puțin estetic, drept pentru care, pentru trăiri estetice ne orientăm tot spre formatul print. Lectura unui e-book (instrument cu conținut dens și adesea științific) este rece și poate fi reperată prin strategii euristice.

Mediul în care se derulează activitatea bibliotecilor la nivel global se schimbă în termeni de acces la informație, complexitate a localizării, interconectare și diseminare.

Odată cu transformările World Wide Web informația cu al ei potențial de influențare a suporturilor tehnologice, mediile de stocare și difuzare, lipsa unor standarde coerente în privința programelor soft, lipsa stagiilor de perfecționare a personalului și mai ales constrângerile bugetare cresc exponențial.

Literatura internațională de specialitate tratează din perspective pragmatice rolul specialiștilor din structurile info-documentare.⁴ Vorbim astăzi despre noi ipostaze ale bibliotecarului – *facilitator, formator, cercetător, designer de pagini web, editor online și de interfață web*. Există iată un potențial ofertant al mediului digital pentru evoluția profesională a personalului din biblioteci.

Provocările din era digitală au reconfigurat serviciile bibliotecilor; de la instituția sobră, rigidă tehnologic s-a trecut la dezvoltări în organizarea colecțiilor prin softuri integrate și cataloage online, apoi la stadiul de bibliotecă digitală eficientă dar mai ales flexibilă prin platforme dedicate pentru stocarea și disponibilizarea cunoașterii în

³Project Gutenberg Digital Library Seeks To Spur Literacy. Disponibil la adresa:

<http://iipdigital.usembassy.gov/st/english/article/2007/07/200707201511311cjsamoh0.6146356.html#ixzz4Eq9G4zFF>

⁴ Babu, K; Nageswara Rao. Role of Librarian in Internet and World Wide Web Environment. În: *Informing Science*. nr 4. p. 25-34

Simpozion Național „SLOVE Muscelene”

„Informare și Comunicare – de la poșta tradițională la comunicarea electronică”

21-22 iulie 2016.

formate cât mai diverse și prin mijloace tot mai complexe. Colecțiile digitale au nevoie de selectare, organizare accesibilizare și prezervare iar aceste condiții trebuie îndeplinite prin servicii coerent planificate și gestionate. Bibliotecile vor trebui privite ca sisteme științifice *generatoare de servicii* de informare cultural-educaționale și mai deloc drept instituții depozit.

În România profesia de bibliotecar este oarecum incoerent reprezentată în raport cu cerințele și evoluția ei. Sub umbrela aceleași denumiri - bibliotecar sau documentarist - se derulează întreaga gamă de servicii de specialitate. Sistemul bibliotecilor românești este unul mixt, cu condiții de muncă aproximativ liniare, dar salarii diferențiate. La nivel de sistem ne confruntăm cu o slabă percepție în societate, cu incoerențe legislative și dezechilibre pe piața muncii. Vorbim despre **Identitatea unei profesii**, despre acele specificități profesionale care diferențiază rolurile noastre și asigură progresul. Într-o lume hibridă, cu media în format print și electronic, bibliotecarul trebuie să fie capabil să ofere de servicii de informare adaptate: de la înregistrări tipărite la baze de date online, respectând totodată principiile etice legate de drepturile de autor.

Dacă în lumea anglo-saxonă profesia de bibliotecar s-a configurat pe linii de lucru specializate de la *metadata librarian, knowledge manager*, spre *learning resources officer, digital librarian*, până la **Cybrarian**, este pentru că nivelul de cunoaștere o cere și competențele specifice permit. În Egipt, The Arabic Portal for Librarianship and Information disponibilizează varianta online a publicației **Cybrarians Journal**,⁵ ca un argument în plus al ideii de evoluție și al nevoii de adaptare și calibrare a profesiei în sistem și a competențelor cu cerințele unei anume sfere de aplicație. Competențele sunt acele trăsături specifice *abilități, informații teoretice, expertiză* practică care conduc o instituție spre progres. Iar deprinderea lor este legată direct de un mediu de lucru înalt dotat tehnologic, de formatori sau sisteme de formare.

De ce avem nevoie de un Cybrarian?

Pentru a avea – *Acuratețe și Responsabilitate Științifică și Culturală*.

Cybrarian operează cu formate noi precum pdf, mp3, avi, xml, HTML, OCR, și câți dintre noi nu am citit o pagină scanată, nu am ascultat muzică la calculator sau Ipad, nu am navigat în hipertexte, sau transferat o fotografie?

Rătăcirile în colosul de date nu este doar un mit intens tratat în literatura domeniului, ci și o realitate cu care ne confruntăm zi de zi. Alfabetizarea informațională, ca proces aplicat în biblioteci și universități, nu va reuși decât atunci când va fi o disciplină academică asumată și când va fi implementată la nivelul sistemului național de educație. Ea începe din clasele primare și se evaluează în zonele de cercetare, când nevoia de a produce idei și sinteze cu rol transformator ne obligă la excelență în cultura informației. Există așadar un Timp al zidirii întru' adevărata *cunoaștere* la care trimite și spiritualitatea orientală: „**Dacă aș fi știut care era adevărata cale / Aș fi abandonat toată această rătăcire ... / Dar această cunoaștere depinde de timpul petrecut în căutare.**”⁶

Ce folos să ai o bibliotecă valoroasă, infinită fără o structurare matematică, fără un intermediar care să îți decodeze sensul și modul în care poți găsi calea dorită, dacă nu știi CUM și UNDE să cauți? „...**doar bibliotecarul (CYBRARIAN- n.n.) poate să iasă de aici, de aceea, dacă vrei să-ți recâștigi libertatea trebuie să îi preiei funcția (atribuțiile - n.n.).**”⁷

⁵ Cybrarians Journal [ONLINE]. Disponibil la adresa: <http://www.journal.cybrarians.org/>.

⁶ În Bagdad visând la Cairo. În: Iubire și zbor extatic în inima divină infinită. p. 67.

⁷ Carlo Frabetti. Cartea iad. p. 13

Simpozion Național „SLOVE Muscelene”

„Informare și Comunicare – de la poșta tradițională la comunicarea electronică”

21-22 iulie 2016.

Rolul bibliotecii într-o societate este de a opri căderea în antiintellectualism, a cărui bază este tocmai necunoașterea, lipsa de organizare și superficialitatea. Cei care-și imaginează că lumea este „*fără margini uită că numărul posibil al cărților o cuprinde în interiorul acestora. /... / Biblioteca este nelimitată și periodică.și o să dureze mai departe iluminată, solitară, infinită, inutilă, incoruptibilă, secretă.*”⁸ Tehnologiile comunicaționale ne ajută să scoatem la lumină adevărata lume a bibliotecilor, care nu se rezumă la așezarea cărților pe rafturi. Cu ajutorul tehnologiei comunicațiilor putem *ghida, preluca și disemina* informațiile iar acest lucru cere expertiză.

BIBLIOGRAFIE:

- BABU, K; RAO, Nageswara. Role of Librarian in Internet and World Wide Web Environment. În: *Informing Science*. nr 4. p. 25-34
- BORGES, Jorge Luis. Biblioteca Babel . În: *Opere*: vol. I. p. 305, 310.
- FRABETTI, Carlo. *Cartea iad*. p. 13.
- CYBRARIANS Journal[ONLINE]. Disponibil la adresa: <http://www.journal.cybrarians.org/>. [2.07.2016]
- ÎN BAGDAD visând la Cairo[poem]. În: *Iubire și zbor extatic în inima divină infinită*. p. 67.
- MERIAM WEBSTER DICTIONARY [online]. Disponibil la adresa: <http://www.merriam-webster.com/dictionary/cybrarian> . [2.07.2016]
- PROJECT Gutenberg Digital Library Seeks To Spur Literacy [online]. Disponibil la adresa: <http://iipdigital.usembassy.gov/st/english/article/2007/07/200707201511311cisamoht0.6146356.html#ixzz4Eq9G4zFF> . [2.07.2016]

⁸ Jorge Luis Borges. Biblioteca Babel. În: *Opere*: vol. I. p. 310.